

ANTREPRENORIATUL SOCIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victoria BONTA

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Departamentul Economie și Management, grupa academică BA-211, f/zi, or. Chișinău, R.Moldova

Autorul corespondent: Bonta Victoria, victoria.bonta@em.utm.md

Îndrumător/coordonator științific: Ina GUMENIUC, conf.univ.,dr, Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat: *Antreprenoriatul social utilizează abilitățile antreprenoriale pentru a aborda probleme sociale, economice sau de mediu, accentuând crearea de valoare socială, în loc de profit financiar. În Republica Moldova, antreprenoriatul social se dezvoltă într-un mediu instituțional complex, caracterizat de instabilitate politică și economică, cu provocări precum dificultățile de acces la finanțare și lipsa de expertiză și cunoștințe în domeniu. Obiectivele antreprenoriatului social includ dezvoltarea responsabilității sociale, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea calității vieții și implementarea de programe de formare pentru grupurile defavorizate.*

Cuvinte cheie: *Antreprenoriat social, probleme sociale, inovație, impact social, responsabilitate socială a întreprinderii, schimbare socială pozitivă, sustenabilitate economică și socială, parteneriat social.*

Introducere

Antreprenoriatul social reprezintă un concept relativ nou, care a câștigat o mare popularitate în ultimele decenii. Acesta se referă la utilizarea abilităților antreprenoriale în scopul abordării problemelor sociale, economice sau de mediu, cu accent pe crearea de valoare socială, în loc de profit financiar. În Republica Moldova, antreprenoriatul social a fost abordat ca o soluție promițătoare pentru problemele sociale și economice din țară.

Antreprenoriatul social din Republica Moldova se dezvoltă într-un mediu instituțional complex, caracterizat de instabilitate politică și economică. În aceste condiții, antreprenorii sociali din Republica Moldova sunt nevoiți să înfrunte numeroase provocări, precum dificultățile de acces la finanțare, lipsa expertizei și a cunoștințelor în domeniu, precum și dificultățile de a obține recunoașterea socială și instituțională. Scopul acestui articol este de a oferi o analiză critică a antreprenoriatului social în Republica Moldova și de a sugera posibile soluții pentru îmbunătățirea mediului de afaceri social și economic din țară.

Definiția, scopul, obiectivele și principiile antreprenoriatului social

Antreprenoriatul social reprezintă ansamblul activităților continue de fabricare a unor produse sau prestare a serviciilor cu scopul de a obține venituri pentru a fi utilizate în scopuri caritabile/sociale, inclusiv pentru prestarea serviciilor sociale.

Activitatea de antreprenoriat social, desfășurată de întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, este orientată spre îmbunătățirea condițiilor de viață, precum și oferirea de oportunități persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin consolidarea coeziunii economice și sociale, inclusiv la nivelul colectivităților locale, prin ocuparea forței de muncă, prin dezvoltarea serviciilor sociale în interesul comunității, prin creșterea incluziunii sociale [1].

Antreprenoriatul social are ca scop soluționarea unor probleme la nivel social și creșterea gradului de trai/menținere a persoanelor ce aparțin grupurilor defavorizate din punct de vedere social.

Obiectivele Antreprenoriatului social:

- Dezvoltarea responsabilității sociale și a unei societăți inclusive;
- Soluționarea problemelor sociale prin dezvoltarea unor soluții sustenabile;

- Crearea de locuri de muncă pentru creșterea economiilor locale și angajarea membrilor comunității, inclusiv pentru acele persoane ce fac parte din grupurile defavorizate;
- Îmbunătățirea calității vieții prin furnizarea de servicii sau produse care satisfac nevoile acestora (accesul la sănătate, educație, locuințe etc.);
- Dezvoltarea și implementarea unor programe de formare, direcționate spre grupurile defavorizate.

Tabelul 1.

Principiile antreprenoriatului social

1. Prioritatea individului în fața profitului
2. Orientarea către soluții
3. Impact social pozitiv (schimbări reale)
4. Participarea activă a comunității în procesul de identificare și rezolvare a problemelor sociale
5. Colaborarea și parteneriatul (cu diferite organizații, instituții și companii)

Sursa: elaborat de autor

Antreprenoriatul social în Republica Moldova

În Republica Moldova activează 10 întreprinderi sociale și de inserție cu statut oficial, acestea fiind reprezentate în Figura 1 după tipul de întreprindere socială, axate preponderent în centrul țării, printre acestea se enumeră: CCSM Grup, Habitat Eco-Social SRL, CREDEM-ECO SRL, FLOARE DE CIREȘ SRL și altele. Acest tip de întreprinderi reinvestesc 90% din profit, au un nivel de salarizare echitabil și în caz de lichidare, transmit activele rămase către alte întreprinderi sociale sau organizații necomerciale și nu distribuie proprietatea. În Republica Moldova întreprinderile sociale sunt mai mult percepute ca niște organizații de caritate, deoarece angajează mai mult personal din categoria celor vulnerabili și prestează servicii, inclusiv, categoriilor social-vulnerabile [2].

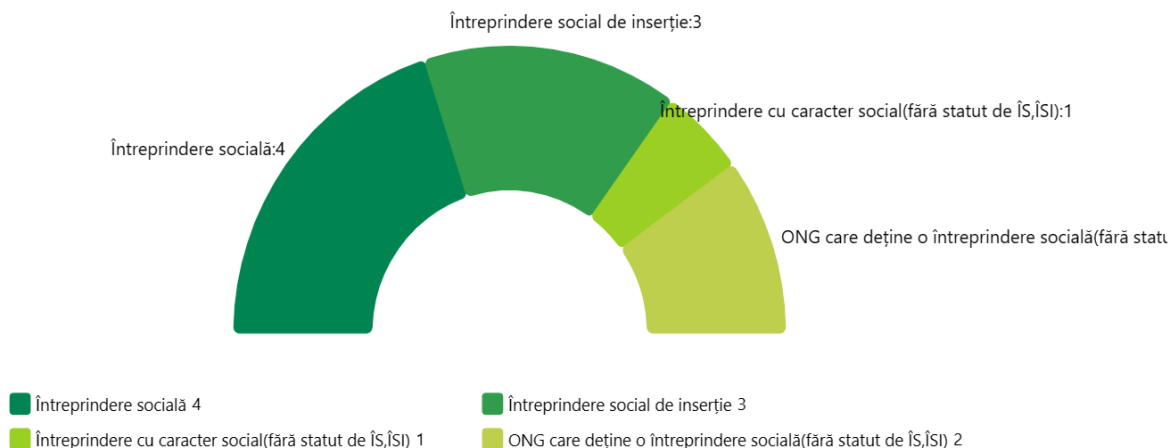

Figura 1. Întreprinderile sociale din Republica Moldova, anul 2023

Sursa: preluat de autor în baza statisticii ODA,2023 [3]

Ca exemplu practic, examinăm întreprinderea socială „Floare de cireș” care este un program amplu de formare profesională care antrenează băieți și fete cu dizabilități în sfera alimentației publice. În calitate de angajați, învață să prepare mâncare și să o servească clienților, astfel își dezvoltă încrederea în sine și se pregătesc să devină lideri în familiile și comunitățile lor. La întreprinderea dată activează în total 33 de angajați, din diferite categorii sociale. Această întreprindere a avut mai multe rezultate benefice și cu un impact puternic asupra societății printre care:

- În 2017 - 2019, 1 EUR investit de donatori străini, a generat 2 EUR sub formă de impozite în bugetul statului moldovenesc;

- În 2018 - 2019, 100% din prestațiile sociale primite de la stat de către angajații cu dizabilități ai întreprinderii sociale, au fost restituite de către aceștia prin plata lunară a contribuțiilor de asigurări sociale reținute din salariu;
- În 2018 și 2019, circa 4,8% din banii achitați de către clienții ÎSI Floare de cireș SRL pentru serviciile de catering au fost direcționați spre asigurarea funcționării serviciului cantina de ajutor social din Răzeni;

În concluzie, întreprinderea socială „Floare de cireș” la fel ca alte întreprinderi sociale din Republica Moldova are un impact pozitiv prin crearea de locuri de muncă pentru grupurile vulnerabile, promovarea incluziunii sociale, îmbunătățirea calității vieții comunității locale și a mediului înconjurător, precum și susținerea unei cauze sociale importante. Prin combinarea scopului social cu activitatea economică, întreprinderea socială poate contribui la rezolvarea problemelor sociale și să aducă schimbări pozitive în comunitate și societate.

Provocările antreprenorilor sociali din Republica Moldova și soluționarea acestora

Antreprenorii sociali din Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări și obstacole în dezvoltarea afacerilor sociale. Acestea includ, printre altele:

- Accesul limitat la finanțare - una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă antreprenorii sociali. În Republica Moldova, există un număr limitat de instituții financiare care oferă finanțare pentru afacerile sociale, ceea ce face ca procesul de obținere a finanțării să fie dificil și complicat.
- Lipsa de cunoștințe și expertiză - mulți antreprenori sociali din Republica Moldova au o experiență limitată în ceea ce privește antreprenoriatul social și au nevoie de sprijin pentru a dezvolta abilitățile necesare pentru a gestiona o afacere socială cu succes.
- Dificultăți în obținerea recunoașterii instituționale - antreprenoriatul social nu este încă bine recunoscut sau susținut de instituțiile publice și de alte organizații relevante din Republica Moldova. Această lipsă de recunoaștere poate face ca antreprenorii sociali să se simtă izolați și să se lupte pentru a-și dezvolta afacerile sociale.
- Competiția puternică din partea afacerilor tradiționale - antreprenorii sociali se confruntă cu o concurență puternică din partea afacerilor tradiționale, care oferă produse și servicii similare. În multe cazuri, aceste afaceri tradiționale pot avea mai multe resurse și mai multe cunoștințe în ceea ce privește dezvoltarea afacerilor, ceea ce face ca procesul de dezvoltare a afacerilor sociale să fie și mai dificil.

Astfel, pentru a asigura creșterea nivelului de interes pentru acest tip de antreprenoriat, Ministerul Economiei și Infrastructurii este implicat plenar în elaborarea și promovarea unui Program național pentru dezvoltarea antreprenoriatului social în Republica Moldova pentru anii 2021-2025. Programul este în proces de definitivare, urmare a propunerilor înaintate de ministerele de resort.

De asemenea, cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei și în colaborare cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Ministerul a aprobat Programul național de finanțare și mentorat pentru start-up-uri și întreprinderi sociale. Pentru dezvoltarea acestuia, potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2021, a fost alocată suma de 1 milion lei. Ulterior, din bugetul de stat au fost alocate câte 5 milioane lei pentru anii 2022-2023 și vor fi alocate câte 10 milioane lei pentru anii 2024-2025 [4].

Analizând bine provocările antreprenorilor sociali din Republica Moldova, putem propune un șir de soluții pentru acestea, printre care se enumeră:

1. Sprijin financiar: Guvernul și organizațiile non-guvernamentale pot oferi sprijin financiar pentru inițiativele antreprenoriale sociale. Acest sprijin poate fi sub forma de granturi, împrumuturi cu dobândă scăzută sau investiții directe;
2. Formare și mentorat: Antreprenorii sociali au nevoie de formare și mentorat pentru a-și dezvolta afacerile sociale. Organizațiile de dezvoltare a afacerilor și incubatoarele de afaceri pot oferi acest tip de suport;

3. Parteneriate: Antreprenorii sociali pot beneficia de parteneriate cu organizațiile non-guvernamentale, guvernul, mediul academic sau companiile private. Aceste parteneriate pot oferi acces la resurse și experți care să ajute la dezvoltarea afacerii;
4. Acces la piață: Pentru a fi sustenabili, antreprenorii sociali au nevoie de acces la piață. Acest lucru poate fi realizat prin intermediul parteneriatelor cu companiile private sau prin dezvoltarea de rețele de distribuție proprii;
5. Educație și sensibilizare: Educația și sensibilizarea publicului pot fi esențiale pentru creșterea acceptării și sprijinirii antreprenoriatului social în Republica Moldova. Organizațiile non-guvernamentale și guvernul pot organiza campanii de sensibilizare și educație pentru a crește gradul de conștientizare și sprijin pentru afacerile sociale.

Concluzii

Antreprenoriatul social reprezintă o soluție promițătoare pentru problemele sociale și economice din Republica Moldova. Cu toate acestea, dezvoltarea acestei industrii emergente este încă limitată de o serie de provocări și obstacole, cum ar fi accesul la finanțare, lipsa expertizei și a cunoștințelor în domeniu, precum și dificultățile de a obține recunoașterea socială și instituțională.

În ciuda acestor provocări, antreprenorii sociali din Republica Moldova au demonstrat un angajament puternic și o creativitate remarcabilă în abordarea problemelor sociale. Ei au creat o varietate de afaceri sociale inovatoare, care au avut un impact semnificativ asupra comunităților și economiei locale. De exemplu, afacerile sociale în domeniul energiei regenerabile, serviciilor de sănătate, protecției mediului și dezvoltării rurale au avut un impact pozitiv asupra vieții oamenilor din Republica Moldova.

Pentru a susține dezvoltarea antreprenoriatului social în Republica Moldova, este necesar să se abordeze aceste provocări și să se creeze un mediu instituțional favorabil. Acest lucru poate fi realizat prin sprijinirea financiară și instituțională a antreprenorilor sociali, promovarea unor politici publice favorabile antreprenoriatului social și creșterea gradului de conștientizare și recunoaștere socială a acestui concept.

În final, antreprenoriatul social poate juca un rol important în dezvoltarea durabilă și în abordarea problemelor sociale și economice din Republica Moldova. Prin crearea de valoare socială și promovarea inovației sociale, antreprenorii sociali pot contribui la creșterea economiei locale și îmbunătățirea calității vieții oamenilor din țară.

Referințe:

1. Antreprenoriat social | Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (gov.md)
2. Antreprenoriatul social prea puțin dezvoltat în Moldova. De ce trebuie promovat? – Economic council (gov.md)
3. Statistica | Întreprinderi sociale din Republica Moldova (odimm.md)
4. Doua programe noi pentru susținerea antreprenoriatului social din Moldova | Bizlaw
5. Comisia Europeană, 2020 "Mapping Social Enterprise Ecosystems in European Union Member States" Capitolul 1 ("The Development of Social Enterprise in Europe"), paginile 15-17 și 21-23.